

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

*Helgöen bázlax hvarða, nildkre
pastu kildre:*

Rész évre	6	frt — kr.
Fél évre	3	—
Negyed évre . . .	1	50

Egyes szám ára 4 kr.

⁸ Gross G. lottógyűjtődőjében.

Bérmertelen levelek nem
fogadtatnak el.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Megjelenik hetenkint háromszor: kedden, csütörtökön és szombaton.

HÍRDETÉSEK felvételnek: Brassóban a kiadóhivatalban Kolostor-utca 26. sz. a., — Budapest: Rekatin Bernát, Goldberger A. V., Mezői A., Schwarz Gy., — Bécsben: Danneberg J., Hassenstein és Voelker, Schabak Henrik, — Berlinben: Meissel Rudolf, Frankfurthban: Dautz G. L. és Társa, — Hamburgban: Károly és Liebmam urak hirdetési irodájában.

Szerkesztői iroda,

Brassó, Kolostor-utca 26. sz. n.

DISS. ROTSDOI-GRAD NO. 57. 0

Felolós szerkesztő:
Bárczai János

Exemplification

Dr. Létmányi Nándor

Kiadóhivatal,

Brassó, Kolostor-utca 26. sz. a.

Az orosz cár meghalt.

A nagy betegség megtörte és megölte. Nehéz tusát vívott a halállal, de az örök hatalom erősebb volt a világ legnagyobb autokratájánál.

A táviró november 1-én délután hozta meg a gyászhirot a livádiai szenvedőről. Koppenhágából jött az első jelentés, a császár apósának székhelyéről. A telegramm ez volt:

Kopenhága, nov. 1. A Ritzau-ügynökség a legbiztosabb forrásból jelenti, hogy Sándor orosz ezár ma d. u. 3 órakor meghalt.

Késő este végre megérkezett Pétervárról a hivatalos jelentés, mely így szól:

Sándor ezár ma délután 2 óra 15 perczkor esendesen elhunyt.

A belügyminiszter.

Brassó, nov. 2.

(L.) Az ország belügyeinek vezetése képezi a magyar politika hátterinezetét; ha amaz szilárd, szilárd és tekintélyt parancsoló emez is s a belügyi vezetés hatálytalanná teszi az ország egész politikai vezetését.

Két év óta áll Hieronymi a belügyminisztérium élén, s ez idő története bizonyítja, hogy ő a Wekerle-minisztériumnak egyik legfőbb fentartó oszlopát, az ez által inaugurált politikai alkotások sikerülésének egyik legfőbb biztosítékát képezi. Nem esoda, hogy a kormány ellenségeinek

gyűlöletéből, támadásaiból neki jut ki az oroszlátnérsz. Innét azok a folytonos rohamok ellene az ellenzéki sajtóban, innét azok a naponként megújuló híresztelések az ellene sajtó pártjában folyó eselszövényekről, állásának sajtó pártjával s a kormány többi tagjával szemben történt megingásáról.

Az ellenzéki vádak felhangzottak most ismét, a pénzügyi bizottság tárgyalásai alkalmával és a belügyi költségvetésénél, s Hieronymi fölvetve nyugodtan az eleje vette keztyűt. A lapok többé-kevésbé hiven közölték a szóvita lefolyását, s a közvélemény meggyőződhetett a miniszter teljes diadaláról.

Vádkák felhozta az erdélyi utat, hogy azaz kompromittálta volna a magyar állam méltóságát. Erre egyszerű volt a felelet. Kolozsvár beszámoló szerint, melyet a közszóban állt körül ezáltal, mely az volt, hogy a miniszter közvetlen tapasztalatok kívánt szerzeni az erdélyi közigazgatásokról, s személyes észleléseivel akarta kiegészíteni – s mintegy próba alá vetni – ottani közeleink információit. Nem így tesz-e minden nagy államfő, s nem ennek szükségessége vezette-e igazságos Mátyás királyunk is a nép közti föl nem ismert járta-keltében? A magyar állam méltóságának kompromittálásra vonatkozó váddal szemben nyugodtan mutatótí az azon igazságra, hogy az erdélyi részekben az oláh igazgatás nevezetesen megcsappan s a kedélyek nyugodtabbak, mint valaha a közelmúltban,

szemeltetett delegációknak. Romániával szemben kifejtett akcióizéria, melynek következtében a bukaresti koránny gyökereken megváltoztatta az erdélyi igazgatást ad elnézett politikáját. E két dologgal pedig, mely a magyar államesnek erejének egyrapadosát bizonyítja, eltagadhatlanul ok és okozati összefüggésben áll Hieronymy miniszter erdélyi körülmény, mely éppen amaz erdélyi elérésére kitűnő politikai eszköznek bizonyult. Az utalás e megváltoztatott igazságra teljesen lefejezve, elcímíté a pénzügyi bizottság ellenéki tagjait, de azért az ellenéki lapok tovább folytatják Hieronymy elleni hadjáratukat a közvélemény lehető megtévesztésére. De mi nem hiszünk e megtévesztés lehetőségét a magyar néz józan okosságával szemben.

A mit pedig helyzetének pártjában való megindásról összeírunk, az egyszerű bádarság. Az lehet, hogy utjában áll egy vagy más belügyminiszterkedhetnéni ambícióinak, de az ilyenek tehetetlenek vége szemben a párt zöme előtt, mert tudja, a párt minden tagja, hogy Hieronymi nagy ereje s jelentősége egyik főbízottiké a párt szízlártságának s a kitűzött politikai célozok végrehajthatóságának s hogy ő a kormány azon tagjai közül való, a kiknek vállain a közegyeztést s szabadelvű haladást biztosító rendszer nyugszik.

Ezt tudja a közvélemény is, s ezért örömmel üdvözlí őt sikerekkel diszes kormányzati pozícióján.

TÁRGA.

Érzéki csalódások.

Minden tapaszthatlathoz, hogy érzékünk néha-néha eszünk is, nem volna feláttnos, minden bonyolult, melyet érzékünk átján nyekint, minden körülmenők között igaznak is kinteni. Az érzéki eszélődés oly tömennyek, melyeknél érzékünk titoklatos tényre vezetett a meggyező tanbizonyságok egész sorozata által, a mint az a bíróság előtt is már nem egyszer előfordult. Az érzéki bonyolultsok azonban csak a gondolkodás közvetítése által jutnak tudomáskunkra s így az érzéki eszélődések nem egyebek, mint gondolkodásunk hibái. A természetdász, ha kísérletek, előre tudja, hogy az eredmény nem lesz hiba nélkül, mert hibások a készülékek, melyekkel dolgozik; de kiszámítja az így elővetített hibák határát, tehát tudhatja, hogy mennyiben bízhatik a talált eredményben. Nem úgy áll a dolog a gondolkodásnál, a melynek mechanizmusa nagyon bonyolult és még nagyon is titokteljes.

A legtöbb érzelmi csatlakozás abból ered, hogy az általánosan érvényesült szociális esetekre alkalmazzuk. Ezen állításom megvilágítására akarok itt néhány ily érzelmi csa-

lódást főlemlíteni s magyarázatát az említett elv alapján megkísérteni.

Ha egyes gyökös mutató- és képzőmunkák közt fogva, azt az asztalon az utjak alatt ide-odagördültek, tapintási érzékünk nemcsak azt bizonyítja, hogy csak egy gyövről van dolgunk, de a gyölv magyságról is elég pontos fogalmat nyújt. De nételetünk azonnal tévútra kerül, mielőtt a tudomány rendkívüli körülmények között hozza létre, azaz mielőtt az utjaknak nem a közönséges sorrendben használják fel a tapintásnál. Ha a utjak a képzőjait a mutatójain átveszik s ily helyeken mozgatjuk a gyölvöt a két ujny az asztalon, közt két gyövről érezünk utjúnk között, még pedig két ujnyj távolagságban egymástól. Magyarzandó a következő: Az utjak felkövelés egy gyölv (ha a jobbkezről van szó) csak mutatójaink jobb-, képzőjaink baloldalt érinthetik; hogy a képvél helyezzen a mutatójait bal- s a képzőjait jobboldalt érinthetik, azaz a két utjak között két ujnyj távolagságban állnak meg egymástól. De ezen tudást első fordulót egy gyövről is lehet a kísérletet az utjak rendkívüli felvétele mellett hajtom végre. Tapintási érzékem egy gyövről rogtán kétőt éstnál, mielőtt red ama két benyomás hat, még akkor is, ha ezek csak egy gyövről indultak ki. Hogy a magzatnak helyes, az onnan is kitünik, hogy a esalásnál nem jön létre ha a kísérletet a hüvelyk- és mutatóujjaim végre-

zūk, mert hozzá vagyunk szokva, a hüvelykujjat a többiekhez képest a legkülönbözőbb helyzetekben és sorrendben látni.

Egy másik ilyen érteki esőladás a következő: Ha a személgörlyá nyomást gyakorolunk mely a rezezhátrát izgatja, úgy ez egy érteket kelt bennünk, mintha a tén az helyén, a melyen általában a tárgynak lenni kellene, hogy rezezhátrát azon helye izgatassák, most is izgatja a helyén. Fejvesz tárgya. A hatsz itt egy fénybe izgatott érteket, melyek a tárgyat a helyén tartják. A tárgyat vérték látni, akármielőt még legrövidebb megérzésekünk a fény váltakozásáról. Minthogy általánosságban a rezezhátrát izgatóságának valamely fényes tárgya félel meg, az általánosan érvényes ezen speciális esetre is alkalmazzuk, de ez a nem annak, hogy itt az inger nem valami fényt tárgyból, hanem a szemre gyakorolt külső nyomásból származik. Hasonló fényezés jön létre ha szájunk egyik oldalán a foghús és az pofa közepé egy érzék szalagot, a száj másik oldalán pedig egy fényes tárgyat tartunk. A fényes tárgy a száj helyét behelyezi szemmel a két fényeságot érintkezéshozzunk. A két fény érintkezése folyton keltezik elektromosság ingorai a foghúson átterül eddig szalagot, az inger ily módon a rezezhátrával közlekednek az inger ily mely a rezezhátrára is terjed ki és a mi munká a fény érzéket gyorolják, észazara az érteket a fény érzéket gyorolják, észazara az érteket esetben nem valamely külső fényes tárgyból ered.

III. Sándor ezár halála.

A ki végzetlenül nagy birodalmán mindenható volt, III. Sándor orosz királ holt tetemet koporsóba fektetők ma, hosszú, kínos szünetek után a testnek és léleknek. Ő is olyan szomorú halált halt, a melyen a legtöbb Romanow-házbeli ezért érte. Természetes halálalál csak kevesen haltak meg közülük. Elbörtöl emelvé, a korlátlan uralkodói hatalom között örök halálvesztésbe, lenn, csak a ezdári örök érvényű keresztelői ellenben, közülük sokan találtak meg az örök nyugodalomhoz vezető utat. III. Sándor ezár lelke immár az örök börtől előtt áll, a világ minden királyának és az anyaföld minden gyermekének gyermekének mindenható ura előtt.

Isten ítélte meg a történelmi igazság megközelíthetetlen ítélete azonban III. Sándort nem mint embert, hanem mint ezár fogja megítélni, a kinek halhatatlan lelke felelős száz millió sorsáért, a kik fölött az ő néven gyakorolt a korlátlan cárság abszolút uralmat. Oroszországon kívül egész Európában nem létezik politikus, a ki helyeselte az abszolút kormányformát. Vérrel és könyvvel van az minden nép történetében beírva, hogy míg a legjobb akaratú uralkodó is, még akkor is mikor szomorú érvényűkől akarta korrigálni a szakmai rendszer átkát, elpusztult ennek a keresztényiség eszméinek a boldoglatlan elmondásán, mert az embereket, a kik Istennek gyermekei, nem lehet úgy kormányozni, mint egy akarat nélkül való rabszolgát, hanem csak a keresztény állam emberemlése eszméje és a testvéri egyenjogúság elpusztíthatatlan elvei szerint. Szabadsághoz áttartott, testvériség egyenjogúsághoz értünk, a mely a magasabb szellemi hatalom alá önként hajtja magát, nem pedig a brutális erőszaknak enged. A dinasztikus hiség elvéhez való fölöttén ragaszkodásban és szilárd meggyőződésben, hogy a monarchikus eszme az alkotmányos királyság legemesebb formájában, az a nép szabad részvételével a szuverén jogokhoz és a kormányzás fűrészesedelméhez és nyugtalanságához vezet, a mindenhatóban látszó ezár előtt, mint a melyen szomorú azoknak a politikai foglyoknak az élete, a ki az orosz börtönök embehez nem méltó levegőjéhez vagy Szibéria ölményében lassú, kínos, de biztos halált halnak. A rendszeres hazugság és igazság-hamisítás kárhözátának belyege a legszomorúbb igazságtalansághoz nyilvánult éppen a legjobb és legemesebb ezár, II. Sándor borzastól halálában, a ki azon a napon esett a gyilkos kezek áldozatává, a melyen aláírta az első okmányt, a mely

meg véres trónusokat, a cárság korlátlan antikonstitúciójának a legkevésbé elnyomás bürokratikus gépezetével lett modernizálva. A legszentebb ember jogok elrablása és elszakítása a rendszer mellett nép-újítól mindennapiassággá lett. Maga a ezár még millió katonából álló hadsereg között tehetetlen a monarchikus eszme és az okmány megmáshatásával szemben. Legyen akárannyi ember erénye, csak az önmáshis és a hivatalos hazugságok mérge párája által félrevezetett szemlen marad belőle, a mely mindig csak tagad és a hol a jól akarta is, mindig csak rosszat végez. Ott is, hol az antokratia ezár a jessékedotteket akar gyakorolni, talán igazlansághoz eselődnek, a bűnök millióit követik el minden isteni és emberi törvény ellen — az ő névenben. Dzsingisz-Khán és a választótörvény többi nagy tömeggyilkosok hóhérának a karja legalább kifűrd. A cárság százezer eszményiökjének a modern technika minden művészetével tökéletesített gépezete egy lelketlen gép fűrdhatlanságával újl brutális erőszak által a jogtalan kormányzás és elnyomás mesterség. Még a kereszténység legszentebb tanításait is, az isteni szeretet magasztos eszméit is megmáshatják, hogy az antokratia cárság gépet mozgásban tartásuk a legkevésbé legmáshis vallási fűrdhatlanság és a legemértelenebb vallásúdság és lelkelel erje által. A moszkovitáság számos kis és nagy Torquemadajánál ismét bebizonyul a régi igazság, hogy ha nagyon presékly a szentistát, nem tej, hanem vér jön belőle.

Az antokratia cárság legkérlyos gépezete a jog, lelkiismereti szabadság és emberi méltóság ellen elkövetett hivatalos büntények rendszerével természetesen megteremtette ama szerencsétlenség és nyomorultak megszámlálhatatlan seregét, a kik a kötségbeesés drűlűéhez úrdve, hajtatva és ül doztatva, rosszabbak az azó vadállatainál, egy fanatikus gyilkos-szekta rettenetes tettei szeméjében egyesültek, az uralkodókkal ellen elkövetett szótalan merénylet által épp oly nyomorultul, szerencsétlenül és nyugtalanságban teszik, a mindenhatóban látszó ezár előtt, mint a melyen szomorú azoknak a politikai foglyoknak az élete, a ki az orosz börtönök embehez nem méltó levegőjéhez vagy Szibéria ölményében lassú, kínos, de biztos halált halnak. A rendszeres hazugság és igazság-hamisítás kárhözátának belyege a legszomorúbb igazságtalansághoz nyilvánult éppen a legjobb és legemesebb ezár, II. Sándor borzastól halálában, a ki azon a napon esett a gyilkos kezek áldozatává, a melyen aláírta az első okmányt, a mely

az orosz nemzetnek az alkotmányos jogok zsengéit megadta volna.

A fiatal Miklós ezár személyes hajlama és az angol alkotmányos szabadság és a jénmet alkotmányos jogrend ismerete, valamint a vallási türelmetlenségűl való idegenkedés folytán ma maga egy élő ígérete a jövő öröndetes izemetnek Európa békéje számára, hogy a szabadság és haladás boldogító pártja végre a hatalmas orosz birodalom részére is fel fog kelni.

A reformáció évfordulójának ünnepe.

A kereszténység immár két ezer esztendő töltött be, és örök élelt leond. Mitűn pedig a keresztény vallás az ember jog tulajdonságaira s ezek legemesebbik, az embereszeret isteni törvényére alapított: a keresztény vallás gyökerei oly régiek, mint maga az emberiség.

A keresztény vallás mutat hű 31-én 377 esztendeje, hogy reformáltatott, s a reformáció lelki forradalma emelte a protestantizmust a szabad emberek vallásává.

Vértanúk serege köztéve Jézus Krisztust, vértanúk állának Luther és Kálmán oldalon; gályákon, máglyán és rabláncban állották ki a hitalapítók vallásuk próbáját a hazában, s ma a művelt Európában vallás-különbség nélkül élveznek miűnyűjén a hit, a meggyőződés szabad vallásának áldásait.

Nagy nap az évforduló, mely hazánkban új reformok hajnalra köszönti: most következett be Magyarország egyházpolitika-jának a szabadelvűség értelmében való reformja.

A mult dícsőségé, a jövőnd reménye öltönek meg az évforduló nünepén.

Városunk ág. ev. lakossága a mult vasárnap ünnepeit meg e lélekművelő ünnepeket, holnap pedig ev. ref. vallású polgártársaink mondanak hálát az Istennek a közel négy évszázados igazság kijelenéséért. Ez alkalomból kérjük mi is a Mindenható: szállja meg illetélen a reformátorokat, hogy tanításuk Isten, Haza és Emberiség dícsőségét mődzítsa elő!

emeli, első pillanatra meghökken: nem várta, hogy a vonalak itt vége legyen, hosszabbnak képzelte! A legtöbb esetben u. i. a véletlenül odajutott fedőlap a vonalat kétféle szokta vágni és az észlelő szokatlanul találja, hogy csak a végső pont legyen előlve. A mi esetünk határesetét alkotja azon nagyszámú észleleteknek, melyek mindenképpen a vonalat hosszabbnak találta. A valószínűség számítás szerint az észlelő esetekről majdnem teljes biztonságkal következtethetünk arra, hogy most is hosszabb lesz. Itéletünk az általános érvényes szerint alakult, azért a közlés. Ez a családás már később áll a gondolat-lényegnek, mint a pusztá észlelő családások.

Lényegükben hasonlóak ehhez azok a családások, melyeknek lépten-nyomon ki vagyunk tőve. A bűvészek mutatványai is ezen alapulnak. Ha a bűvész szemét hirtelen úgy pontirányítja, az egész közönség oda tekint s az elég neki, arra, hogy ezalatt olyas valamit tegyen, a mi a legelőbb szemlélő figyelmét is kikerül. Arra számít, hogy ez a hirtelen mozdulat a legtöbb emberben azt a tudatot ébreszt, hogy ott valami érdekesnek kell lenni, érdekesebbnek, mint a mit eddig szemlélte; az észlelő kőbe a mozgást, de rendszerint úgy, hogy nem tudja miért tekintett oda, sőt hamarosan az is elfelejt, hogy egyáltalában oda tekintett.

Az észlelő családások, vagyis a gondolat-lényeg elkerülése tehát szükséges, hogy minden esetben speciális voltát figyeljük meg, s ne rendeljük azonnal az általános érvényes alá. Arra azonban az kellene, hogy a gondolkodás egész mechanizmusa ismeretes legyen előlünk s mint-hogy ettől még távol vagyunk, a családásokat sem fogjuk elkerűlhetni.

Brassai.

Az észlelő családásoknak feltűnő példáját szolgáltatja a Nap és Hold látszágas nagyságadása, ha ez a két égitest a látóhatár közelében áll. Ismeretes dolog, hogy az a két égitest a felkelésnél vagy lenyugvással sokkal nagyobbabbnak látszik, mint mikor magasan állnak az égboltozatban. Nehéz a falkussal elhárítani, hogy ez csak látszat, hogy a látóhatár közelében a Napnak és a Holdnak is kisebbnek kellene látszania, mint-hogy azoknál kisebbnek állának hozzáik, mint-hogy azé magásin. Hogy itt valóban családással van dolgunk, arról úgy győződtünk meg, hogy egy kitalálkozó papírtekercs tartunk szemünk elé oly távolságban, hogy a Napkoronát elfedje. Azt fogjuk u. i. tapasztalni, hogy a távolság, a melyben a koronát a szemlélő tartani kell, ugyanaz, akár álljon a Nap a horizontonhoz, akár a zenithéz közel.

Nehéz azonban ezen észlelő családás nagyzárata. Általánosan azt hittek, a Nap és a Hold azért látszanak kisebbeknek, mikor magasan állának az égboltozatban, mert ott nincs semmi, a mi a nagyság megítélésénél összehasonlító tárgy gyanánt szerepelhetne, a látóhatár közelében ellenben ott vannak a Nap és Hold korong mellett a fák, házak stb., mind ismert nagyságú tárgyak, melyek az összehasonlítás lehetővé teszik s a nagyság megítélését megkönnyítik. Egyszerű kísérlet azonban meggyőzhet bennünket arról, hogy ezen nagyzárat nem helyes. Ha egy teljesen sötét szobában, a hol tehát összehasonlítás tárgy nem látható, egyrészt a fénnyel szemünk magásítjuk, másrészt meg a láthatóan szűk felület két két tényleg pontot egyforma távolságban egymástól elhelyezünk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a pontpár a fejünk fölött kisebb távolságu-

nak, azaz a két pont egymáshoz közelebbállónak tűnik fel, mint a falon lévő pontpár. Az előbb említett tüneménynek oka tehát nem lehet a bizonytalanság a nagyság megítélésénél, okát inkább szemünkben kereshetjük, mely a zenithéz lévő Nap megsejtelésénél más helyzetben van, mint akkor, mikor a Napot a horizont közelében figyeljük meg. Lehetéseg, hogy ez többi esetben a szemhatárij jobbán kifűszel s nagyobb területen lesz igaztva, a mi aztűn a Nap látszágas nagyságadásánál még könnyen magyarázza.

A tükörképek is igen gyakran okoznak úgy észlelő családásokat, csak-hogy a művelt ember szemével van szembe kétfű, mint a művelten. Ha a tükör jól van csiszolva s a mellékelt ábrázoló ábrázoló (tehát nem közönséges, higanyfoszorosított tükör), azt észre sem lehet venni s a családás igen erős, a mint ez a színházaknál a szellemi idegeseknél fordul elő, vagy a mint estvári bárdokbén is láthatjuk, a hol lab nélküli törzsek vagy törzs nélküli fejeket mutatgatnak. Ha azonban a tükör észrevehető, akkor a használatához szokott ember a tárgyat nem az optikai kép helyén keresi, hanem ellenkezőleg az optikai kép és a tükör helyzetéből a tárgy helyét minden további okoskodás nélkül, egész biztonsággal megállapítja. Ezen példán is azt mutatja, hogy itéletünk nemcsak arra a hatásra alapított, melyet valamely tárgy bennünk kelt, hanem a bonyomást elől módosított, más regébbi bonyomások emlékekkel és azon regébbi hatásokkal kapcsolatban jelentkező gondolatl tégyekkel.

Álljon még itt a következő kísérlet: Huzunk egy vonalat s fedjük be a papírlapot egy másik lappal úgy, hogy a huzának csupán csak a vége legyen előlve. Ha valaki a fedő lapot fel-

Hosszfaluhi Máté ispán,

(Logofetaltu Mateiu.)

— Elbeszélte. —

Írta Páncsán János. Fordította a „Brassó” Szerkesztője. Képes Ferencz kir. tanácsos, ügytanfelügyelő.

(Folytatás.)

XII.

Midőn reggel fölkel, egészen fáradtan érezte magát. Neve tudta, mihez fogzón, és szédelés rohamta meg fejét.

Szemőre és ábrándozó volt.

Naphosszan, egy a hely, dolgai után látott, s úgy tiz óra felé találkozik egy emberrel, a ki éppen az udvarból jött. Ez, azon tündöklés között, a miket a logofetaltu között, egyzersmind azt is mondotta, hogy Miklós kokoru urhoz egy új vendég érkezett, Monache urfi, s hogy az nagyon gazdag, legalább annak mutatja magát, mert ajándékaival, melyeket jobbra-balra szór, elboldondítja az egész udvart.

Egyebet nem mondott, s bármint kérdezett tőle Máté, nem tudta meg azt, a mit meg akart tudni.

Este öt óra felé Máté a faluba indult s mint-hogy lekötlen el volt keseredve, észre sem vette, hogy hol van. Egyezt csak édes nevetést és beszédet hallott; megállott, összeresztet s így megijedve, jobbra-balra tekintvén, látja, hogy éppen a boér udvarba mellett van.

— Mi lehet az udvarban? — gondolta a logofetaltu és féltelenlővel, lassan a kertészhez közeledett, a mely a boér épületet körülveszi s a mint ment a száraz fű és dudva ropogott utjában és boszankodott, hogy járása olyan nagy zajt okozott.

Most a kertés melletti lévén, kisimult megámszokott, hogy betekintsen az udvarba. Ekkor egy sorozat fölriadt veréb repült fel körülötte, a mi az udvarban lévőék figyelmét magára vona.

A logofetaltu hisz hátrább vonult, szíve erősen dobogott.

Megdöbben a gondolatra, hogy az udvarban észrevették a valaki megszólítja, hogy mit keres ott ilyen gráiban.

Mitűn egy darabig ott állott várakozva, ismét a kertészhez ment és a vesszők között bepillantott.

Az udvarban az asztalálódó előtt Miklós haszonbérli ur, Eleftra kokona és Monache urfi, ezeknek vendége.

A kávéval voltak.

Megjelent Maricza, hogy a terítéket összerakja, s a mint Monache felé közeledett, az utjával az arcazt megérintve, kérdezte, hogy mi a neve.

Máté logofetaltu látta ezt, s közel volt ahhoz, hogy haragjában elszédüljön. Szíve erősen dobogott, mint eddig, s mitűn szemmel ohányolódott, úgy tetetett neki, hogy Maricza nem pi rult el, sőt még meg sem mozdult, a mi valóban nem volt egyéb, mint eszalás.

Tudjuk azonban, hogy eszalás szűl a gyanakodást. Mátéra nézve, különösen most, elég volt, a mit látott, arra, hogy nyugodtsága eltűnjék, hogy dubbe fűjja s mindenfelé össze-vissza gondoljon.

Eleg volt neki ennyi.

Nem ment az udvarba, a kerítés mellett sem állott tovább. Elhúldott, de az után annyira levert lett, hogy képtelen volt valamit megfontolni; még a menés is terhelte volt. Szemei előtt zárt szög támadt s hűsösében vette az útát. Szerette volna, ha ott lett volna a lovja, hogy nyeregbe üljön, mert lábai elcheleztek; olyan kín fogta el, hogy közel volt az összemúlással.

Nagyon későn, nagy kinnal érkezett a tanácsura Leult s néhány pillanat múlva így szól magában: „Vájj csak, Maricza.” Aztán talpra állott.

Este felé volt.

Többen érkeztek od, hogy egyirt s másirt panaszotadjanak. A logofetaltu se figyelt, de egy öreg asszony panasztát hallván, György szakácsa rohant s azt ketszer azzal nyelte, úgy, hogy a szegény szakácsot a csoda fogta át.

A szakács nem volt hibás, de a logofetaltu nem ügyelt arra, a mit neki az öreg asszony mondott.

A királylakó agyámsira tekintettek, de nem szóltak semmit. Láták, hogy a logofetaltu haragos. Máté a géphez indult, megtekintette az asz-

tagonkat, a hozzalalmokat, melyek pályáikkal voltak letekintve, megkerült a szalmakazlak, s a mint egy leestűt szemekkel haladott, nem látott senkit maga körül. Egyezt meghiottolt egy eszényepőben, azt megragadta hajánál fogva és félretekintve megragatta.

— Hát nem mondottam, te semmirekéllő, hogy ne járj pipával a szalma körül? — mondá és tovább haladt.

A szegény eszényepő bűgött, a munkások pedig elszaladtak onnan.

A logofetaltu a zajt hallva, visszafordult és a mint meglátta a eszényepőt, a ki még mindig a földön fekvett, megajánlta. Zsöbede dugta kezét, kivett egy öfrankost s azt oda lökte neki.

— Vedd ezt, szerencsésen, és máskor eszed len légy!

A eszényepő felkapta a pénzt, nevetett és hálálkodni kezdett.

— Ilyen a világ! — mondá megvetővel a logofetaltu. — Egy eszényepő és semmi egyéb! — veté utána gondolatban, aztán odakapott s tovább ment.

Egyik szónakazal mögött megpillantotta fekete lovát, mely oda volt érkezve. A mint meglátta, hozzá ment, megölelte a nyakát s fejét ráhajlítta.

— Ej, ej, fekete, ha tudnád te, mily keserű az én életem, nem lezelnél többet ezen a szegény lóvón... elmennél a nádasba s ott olyan chőséget szenvednél, a milyen az én bánatom.

Igy szóló a logofetaltu, s mitűn kápiszoklata magát, kezét homlokára tette és feltekintett az égre.

A lo hirtelen nyugtalankodik kezdett.

— Mi az ut is szándék tolem? — mondá Máté, szédüléssel összeresztelve; levette a nyereg körülbelül s a néhány szót elcsapott a fekete lovát, hogy midőn Máté a kőfőké fogóira ért, a lo két lábra állott és horkolni kezdett.

Máté ábrándozott szeméit, s mitűn látta, hogy a lo annyira meg van ijedve, azt kezdte himni, hogy az nem az ő lova.

— Minden megváltozik ezen a világon. — mondá — semmi sem tar örökké, a mintaz ember himné, hogy így jobb volna.

Erdősen győrtette Mátét az a gondolat, hogy Maricza olyan, a mint Radica leirta, és boszankodott, hogy ő ezt előbb nem vette észre s egy idegének kellett őt erre figyelmeztetnie.

A Maricza írtán érzett vagy szírelen csak-nem kiült belőle.

Máté szótalan lett, de nem olyan, mint annak előtte, mert azelőtt még látszott az arcán némi öröm, az az öröm, mely az általa érzett boldogságot elárulta, de a melyet ő soha senkinek fől nem feledez.

Másmár találkozik Joneacheval, s midőn az nesülés föl tudakozódott, röviden ezt felelte:

— Hagyj békét... majd meglátom... mert most más teendőim vannak, nekem dolgoznom kell élvezegnem s nem tudok semmire gondolni.

— Jó jó, — felelé Joneache, a boér gépésze — jó jó, Máté, csak ne legyen igen késő. Vigyázz, nehogy elveszítsd az egyikeit, hogy aztán a másik csak a te keserűségdre maradjon.

Máté, e szavakat hallva, különösen nézett Joneachera, s úgy tetetett neki, mintha ez mindent tudna, hogy hallott ezt is Maricáról valamin s talán még tudhat is tud, ennek dacára nem folytatja a beszédet. Egyegachában önkéntes helyetve föl s a mint volt képes abban megengedni találni, mint olyan ember, ki boldogságának alapját megrendülteni érzi, s így a sok tinódás által agyonygótörve, szemében sem hi t, nem bizott többet senkiben s tüni kezdte az életet.

Ily gondolatok, tépelődés között mindlőt Radicaához, mert úgy tetetett, hogy sehol sem talál igaz, hű barátát, ott a koresmában pedig legalább bánatát a borba fűjtés, minden büjtél-fel-feladott és ismét olyan eszedes ember váltaként belőle idővel, mint a midőn még él az édes anyja.

Radica semmit sem mondott neki, de ni-helyétől megpillantotta, elint a rossz kedve s egyezszo jól kezdé magát érezni, épen olyan volt, mint a midőn legelőbb jött volt a birtokra, és zoldit, vereset összerakott Radicaéknak, erszényit kitűntette és szétreté az ő lábához lőtte, hogy találja magát jól mulleto, mint azelőtt, s nem lehetett másként, mert eltűnt a mérgezősége, mely

olyanok szívére megragann, midőn Maricáról beszélgett.

Radica megrögtelte Máté helyzetét és vig volt; egész lekötöl nevetett s olyan gyorsan forgott körülötte, mint ősrő a pereselen. Nem tékelődött többé, hogy Máté gyűlöli Maricát s minden szava azt az óhaját árulta el, hogy Máté, a kedves logofetaltu, nőlen maradjon.

(Folytatás következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Pakarastól jelentik, hogy a pelesi kastélyban szűlőn feyves szerzetessal most végre a trónörökös par üszöltetett. Három év vármegye kádélójé, jelen voltak az impenon a király, a királyné, a kőbörgi hercegné, Alexandra kőbörgi hercegné, a trónörökös, a miniszterek, a külhatalmak képviselői és a fánódások nejeikkel. Keresztanyja a királyné volt. A keresztelés az érek-prímás végezte.

— Imecsalfi Imecs Ferencz elköltött 82 ik écsében elnyit Hosszafalut. Az elnyitő hadján nagy sereggel ment el Hárónk vármegye kádélójé. 1836-ban mint rekifiktőr köztbe me pályázat, rövid idő múlva orbai szék táblbíró, majd pedig alkirálybíró lett. 1849-ben Heytő osztrák tábornok vezette a Hárónk vármegye kádélójé. A 60-as években törvényszék elnöknek akarták kinevezni, de Imecs visszatámasztotta a kinevezést. A hetvenes évek óta mint törvényszék-kinádpítés tengette életét.

Lápuvácszent lépez a Grünwald Albert kapu-utczai lovár-kaktárnak eszéson és szélesben berendezett kirakathat egy szalon-garnitúra, mely valóban nem nagy maga után semmi kívánni való. Ott alkalmunk a pompás garnitúrát látni, mely hasonlithet a Hárónk vármegye kádélójé, mint a kiáltó kintőn szélesre volt, de deseri egyuttal a Reinhardt Pálof céget is, mely elegáns és szőlő gyártmányait által immár hazánk egyik legelőbbi gyárává vált. Grünwald ur pedig a maga részéről ezzel szintén kiindult, hogy a legkényesebb igényeknek is eleget tud tenni. Felhívjuk a közönséget, ezen valóban ésen butoraklarok megtekintésére.

A Hári-székgyörgyi Miklós kollégiumát súlyos veszteség érte. Várkonyi Endre a latin és görög nyelv tanára, tegnapelőt déltán 4 órakor szívvelhűdésben elhunyt. A fiatal, alig 38 éves tanárt a szűdelés az utczán érte. Várkonyi ott nyavalyogva eszmélt, a melyre a jelen tanár körüli elnyitott fiatal fej és két gyermeke gyászolja. Temetés pénteken dejen a mi helyén.

Az erszékhatórtó gúnyázom kiegészítés tárgyában Sándor János főispán vezetés alatt tiztágn küldötték tisztelettel Eotvos Loránd báró valás és közoktatási miniszterrel, átadván neki Erszékhatórtó környevét, a melyet a miniszter a küldöttéknél letett azon kijelentéssel volt át, hogy az 1896. évtől kezdve megkezd a tanügyi kormány az intézet főtanfőnökművel fejlesztést, annál is inkább, minthogy a Körvényben alaposan kifejtett nekünk a tanfőnöki feladatoknak a tanfőnöki tejesen meg van a kormány győződése. A küldötték ezután Klanarik min. tanácsosn tisztelettel, a ki a maga részéről szintén megígérte az erszékhatórtó ügyének legelőbbi támogatását, már csak azért is, minthogy annyira bebarátja a közös közoktatási feltartásának.

— Megint Baltes. Lapunk volt szerkesztője — írja a „Tribuna” — ma az esti 10-ik óra vonatal indult Kolozsvárra, az 21-ik sapitőreben az vésztől a lapunk 209-ik számában közöl részvevőit.

Szállások. A brassói kereskedelmi és iparkamara iradjában az érdekeltek részéről megtekintetők a m. kir. vas és acélgyártó igazgató-szállásoknak a közoktatási, esztéti kényelmek és leggygy szállására vonatkozó pályázat kiadásáról; továbbá az államvasutak ardi üzletvezetőségnek pályafeltartási fak szállítása iránti hirdetménye.

— Zendülő anarkisták. Egy párisi társulat jelentése szerint Cayenneben, a hová a közönségnakra által köztársasági szállítók által a rabok kezébe szűdelte bűt ki. Az anarkisták megtűntmázt öröket, többet köziklet véresre veres s csak az előélet katonaságának szűdelte a rabokat lecsendesített. A katonák szűdelte az alk, melynek néhány zendülő áldoztat esett.

— A bűnös albert. A „Tribuna” tudósítást, hogy Tomus Sándor albiró Bucsiban jelentést tett a főszolgabíróhoz, hogy több ifjú bűnyész a Descampote Romanct és a Luceacu által s több ifjú bűnyész a főszolgabíróhoz jelentést tett. Egy-kétvezetési főszolgabíró megígérte azon ifjakat és hosszasan kiképezte. Gyálizalt az ifyon bűnös tőpre — jegyezi meg a „Tribuna”, de azt nem a daloklora, hanem Tomus Sándor albiró mondja.

Ugyváry László ereglőn jőhőn gyámies-feladatoknak ma szűdelte a közoktatási miniszternek t. olvasniék szűvelé megajánlta.

Sorsjegyek húzássalnak megvizsgálása ingyen